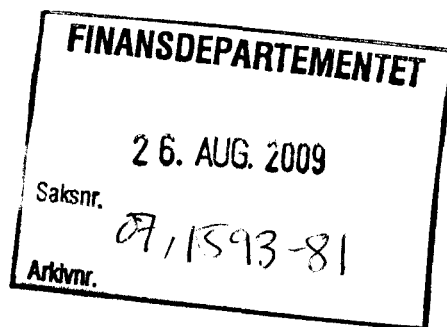

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
07/1593 FM TYH

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
09/00801-2 /CAO

Dato
24. august 2009

Høringsuttalelse - Forslag til endring av bokføringsregelverket - delrapport III

Datatilsynet viser til Finansdepartementets høringsbrev om forslag til endring av bokføringsregelverket, delrapport III, av 8. juni 2009. Høringsfristen er satt til 1. september 2009.

Innledningsvis ønsker Datatilsynet å uttrykke sin forundring over at relevante personvernproblemstillinger heller ikke denne gang er berørt i høringsnotatet. Av Bokføringsstandardstyrets delrapport II fremgikk det at personvernsspørsmål knyttet til hvilke personopplysninger som faktisk kreves lagret i medhold av regnskapslovgivningen skulle behandles i delrapport III. Datatilsynet kan ikke se at verken begrepet personvern eller personopplysning er nevnt en eneste gang i rapporten.

Som nevnt i tilsynets høringsuttalelse av 5. mars i år, fremstår det som svært uklart både for behandlingsansvarlige etter personopplysningsloven og Datatilsynet, hvilke personopplysninger som faktisk *må* lagres, og således ikke kan kreves slettet med hjemmel i personopplysningslovens § 28.

Datatilsynets merknader til enkelte forslag

Kapittel 9 – dokumentasjon av kontantsalg

Det vises i denne forbindelse til Datatilsynet sak 07/01263 (vår ref), hvor spørsmål om dokumentasjon etter bokføringslovens § 10 jf. bokføringsforskriftens kapittel 5 er tatt opp med Skattedirektoratet. Av denne saken fremgår det at det ikke påhviler noen plikt til å lagre kredittkortdokumentasjon for kontantsalg, med mindre kredittkortinformasjonen fremgår av salgsdokumentet. Datatilsynet anser en slik praksis med lagring av kredittkortnummer som problematisk med tanke på mulighetene for id-tyveri. Vedlagt følger sakens relevante dokumenter.

Datatilsynet ber om at personvernkonsekvensene ved den type registrering som det legges opp til både i dagens regelverk og det nye forslaget, vurderes.

Kapittel 15 – oppbevaring av regnskapsmateriale i utlandet

All den tid regnskapsmateriale vil inneholde personopplysninger, jf. personopplysningslovens § 2 nr.1), vil oppbevaring av slike opplysninger i utlandet måtte oppfylle personopplysningslovens bestemmelser om overføring av personopplysninger til utlandet, jf. lovens § 29 og § 30. Datatilsynet kan ikke se at disse bestemmelsene er vurdert.

Kapittel 16 – filformatets egenskaper ved elektronisk oppbevaring

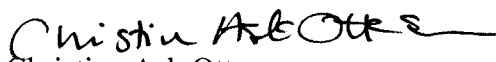
Datatilsynet viser til personopplysningslovens § 13 jf. personopplysningsforskriftens kapittel 2 om informasjonssikkerhet i denne forbindelse. Av forskriftens kapittel 2 fremgår det blant annet at det skal treffes tiltak mot uautorisert innsyn i personopplysninger hvor konfidensialitet er nødvendig (§ 2-11) og at integriteten skal sikres gjennom tiltak mot uautorisert endring av personopplysninger (§ 2-13). Sikkerhetstiltakene etter § 2-13 skal også hindre uautorisert endring av annen informasjon med betydning for informasjonssikkerheten, samt tiltak mot ødeleggende programvare. Datatilsynet kan ikke se at disse bestemmelsens er vurdert i forslaget.

Avsluttende kommentarer

Datatilsynet finner den manglende behandling av forslagenes personvernkonsekvenser svært beklagelig. Det kan i denne forbindelse nevnes at tilsynet, i påvente av delrapport III fra Bokføringsstandardstyret, har utsatt et prosjekt for å kartlegge hvor grensen går mellom personopplysningslovens bestemmelser om sletting og bestemmelser om lagring etter regnskapsloven, bokføringsloven, ligningsloven og annet tilstøtende regelverk. Det vises for øvrig til veileder til utredningsinstruksen av 23. oktober 2008, "Vurdering av personvernkonsekvenser", utarbeidet av Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Medhilsen

Georg Apenes
direktør

Christine Ask Ottesen
seniorrådgiver

Kopi: Fornyings- og Administrasjonsdepartementet, v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo

Vedlegg: Kopi av dokument 07/01263-7 og 07/01263-8

Skattedirektoratet
Postboks 6300 Etterstad
0603 OSLO

Datatilsynet	
07/01263-7	
12 NOV. 2007	
AN. 323	
Saksb. FUE	Avskr.

Deres referanse

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
07/01263-7 /FUE

Dato

2. november 2007

Avklaring om lagring av kredittkortinformasjon - Bokføringsloven

Datatilsynet har i den senere tid mottatt flere henvendelser om virksomheter som lagrer kredittkortinformasjon til sine kunder, etter at en handel er avsluttet. Med avsluttet menes i denne sammenheng at virksomheten har mottatt betaling for sine produkter eller tjenester. Nevnte problemstilling synes mest relevant i forbindelse med kjøp via Internett hos norske foretak. Tilsynet har bedt om redegjørelse fra flere aktuelle virksomheter om grunnlaget for en slik praksis. I de fleste tilfeller påberopes oppbevaringsplikt etter regnskapslovgivingen.

I den siste saken, som er vedlagt til informasjon, hevder virksomheten (Peppes Pizza AS) at de lagrer kredittkortinformasjon, kortnummer og utløpsdato, etter krav i bokføringslovens §13. Virksomheten hevder at nevnte bestemmelse krever oppbevaring i tre år. De mener informasjonen er vesentlig for å kunne dokumentere sitt regnskap for blant annet revisor.

Datatilsynet mener at ovennevnte praksis er tvilsom av flere grunner. Tilsynet kan vanskelig forstå at det skal være nødvendig å påvise *identiteten* til kjøper av et produkt eller tjeneste ovenfor revisor. Poenget i regnskapslovgivningen må vel være at en transaksjon har funnet sted, til hvilken pris og tidspunkt, ikke hvem som forestår kjøpet. Tilsynet mener det foreligger risiko for at virksomheten, i lagringsperioden, urettmessig kan benytte informasjonen til andre formål. Praksisen medfører videre en økt risiko for at kredittkortinformasjon kan komme på avveie og misbrukes. Tilgang til de data som virksomheten besitter, vil i mange tilfeller være tilstrekkelig til å gjennomføre kjøp over Internett eller telefon. Ved at informasjonen lagres over en såpass lang periode øker risiko for misbruk.

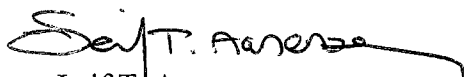
Virksomheter som har landsdekkende aktiviteter, slik som nevnte virksomhet, vil dermed besitte kredittkortopplysninger om en betydelig del av befolkningen. Dersom virksomhetens systemer blir kompromittert og kredittkortinformasjonen kommer på avveie, vil det kunne ha store konsekvenser for kredittkortselskapene og for innehaverne av kredittkortene. Selv om innehaver i sin avtale har et moderat tak i forhold til økonomisk tap, viser praksis fra andre land at oppryddigarbeidet for offeret ofte er betydelig. Tilsynet kan vanskelig se at det er større behov for å lagre kjøpers identitet og kortreferanse når det benyttes kort enn når det betales kontant.

Datatilsynet ønsker som et ledd i videre vurdering av ovennevnte problemstilling å avklare om anførselen fra virksomhetene er relevante. I så fall, hvilke bestemmelser mener direktoratet kan anføres og i hvilke sammenhenger.

Datatilsynet mener å se en klar utvikling i retning av økt lagring av, etter tilsynets vurdering, åpenbart unødig informasjon hvor begrunnelsen er skatte-, regnskaps- eller avgiftslovgivingen. Tilsynet ber derfor direktoratet vurdere om det kunne være hensiktsmessig med en nærmere drøftelse om disse forholdene etatene imellom. Viktige avklaringer kunne med fordel vært løst på en slik måte. Deres svar imøteses snarest.

Datatilsynet sender gjenpart til Kredittilsynet av dette brev til orientering, siden forholdet også vedrører sikkerhet i forhold til betalingssystemer.

Med hilsen

Leif T. Aanensen
avdelingsdirektør

Frank Ulfsby Eriksen
overingeniør

Vedlegg: Saksdokumenter Peppes Pizza (07/01263)
Kopi u/ Kredittilsynet
vedlegg:

Skattedirektoratet

Saksbehandler
Inger Helene Iversen

Deres dato
2.11.2007

Vår dato
30.06.2008

Telefon
22077337

Deres referanse
07/01263-7/FUE

Vår referanse
2008/563372/SKDREFS/IHI/

Datatilsynet
Postboks 8177 Dep
0034 OSLO

Datatilsynet
07/01263-8
01 JULI 2008
AN. 323
Saksb. <u>KBE</u> Avskr.

Avklaring om lagring av kredittkortinformasjon – Bokføringsloven

Det vises til Deres brev av 2. november 2007 og til e-post av 16. mai 2008. Vi beklager den lange saksbehandlingstiden.

Bakgrunn

I brevet reiser De spørsmål ved om det er krav til lagring av kredittkortopplysninger, identitet og kortreferanse, etter bokføringsloven.

Det vises til at Datatilsynet i den senere tiden har mottatt flere henvendelser om virksomheter som lagrer kredittkortinformasjon etter at en handel er avsluttet og at problemstillingen er særlig relevant ved kjøp via internett. I den siste saken, som er vedlagt brevet til informasjon, hevder virksomheten (Peppes Pizza AS) at de lagrer kredittkortopplysninger i tre år i medhold av bokføringsloven § 13. Peppes Pizza AS mener at informasjonen er vesentlig for å kunne dokumentere sitt regnskap for blant annet revisor.

Datatilsynet mener at ovennevnte praksis er tvilsom av flere grunner. Tilsynet kan vanskelig forstå at det skal være nødvendig å påvise identiteten til kjøper av et produkt eller tjeneste for revisor. Det anføres videre at

"poenget etter regnskapslovgivningen må vel være at en transaksjon har funnet sted, til hvilken pris og tidspunkt, ikke hvem som forestår kjøpet."

Tilsynet mener også at det foreligger risiko for at virksomheten, i lagringsperioden, urettmessig kan benytte informasjonen til andre formål, og at praksisen medfører en økt risiko for at kredittkortinformasjon kan komme på avveie og misbrukes. Tilsynet anfører også at det er vanskelig å se at det er større behov for å lagre kjøpers identitet og kortreferanse når det benyttes kort enn når det betales kontant.

Datatilsynet ønsker som et ledd i videre vurdering av problemstillingen å avklare om anførselen fra virksomhetene er relevante, da med henblikk på hvilke bestemmelser Skattedirektoratet mener kan anføres og i hvilke sammenhenger.

Postadresse
Postboks 6300 Etterstad
0603 Oslo
skattedirektoratet@skatteetaten.no

Besøksadresse
Fredrik Selmers vei 4
Org. nr: 974761076

Sentralbord
800 80 000
Telefaks
22 07 71 08

Lov og forskriftsbestemmelser

1. Oppbevaring

Bestemmelser om hva som regnes som oppbevaringspliktig regnskapsmateriale og oppbevaringstidens lengde fremgår av bokføringsloven § 13 første og annet ledd.

Bokføringsloven § 13 første ledd nr. 2 og 3 setter krav til oppbevaring av hhv spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering og dokumentasjon av bokførte opplysninger mv. Slikt regnskapsmateriale skal oppbevares i ti år, jf. § 13 annet ledd.

Bokføringsloven § 13 første ledd nr. 5-8, jf. annet ledd, lister opp hvilke typer dokumentasjon som skal oppbevares i tre år og seks måneder etter regnskapsårets slutt. Dette gjelder bl.a. avtaler som gjelder virksomheten, med unntak av avtaler av mindre betydning, utgående pakksedler eller tilsvarende dokumentasjon som foreligger på papir på leveringstidspunktet, samt korrespondanse som gir vesentlig tilleggsinformasjon i tilknytning til en bokført opplysning.

2. Spesifikasjoner

Bokføringsloven § 5 første ledd nr. 3 og 4, jf. forskrift 1.12.2004 nr. 1558 om bokføring (bokføringsforskriften) § 3-1 nr. 3 og 4 omhandler krav til kunde- og leverandørspesifikasjon. Kunde- og leverandørspesifikasjon skal også omfatte kontante salg og kjøp i visse tilfelle, jf. bokføringsforskriften § 3-1 annet ledd. Det vises til pkt. 3 nedenfor.

3. Dokumentasjon av bokførte opplysninger

Det følger av bokføringsloven § 10 at bokførte opplysninger skal være dokumentert. Dokumentasjonen skal utstedes med et korrekt og fullstendig innhold og vise de bokførte opplysningenes berettigelse. Dokumentasjonen skal ikke endres etter utstedelse og dersom dokumentasjonen består av flere dokumenter, så skal det være referanse fra primærdokumentet til øvrige dokumenter.

Bokføringsforskriften § 5-1 (§§ 5-1-1 til 5-1-8) omhandler nærmere krav til dokumentasjon av salg av varer og tjenester.

Det følger av bokføringsforskriften § 5-1-1 nr. 2 at salgsdokumentet skal inneholde angivelse av partene. Etter bokføringsforskriften § 5-1-2 første ledd skal angivelse av kjøper minst inneholde kjøpers navn, og adresse eller organisasjonsnummer. Selger kan fravike krav om angivelse av kjøper ved kontantsalg fra detaljist. Dette unntaket gjelder likevel ikke når

- kjøper er bokføringspliktig og varen eller tjenesten er beregnet for videresalg eller som direkte innsatsfaktor i produksjon eller tjenesteleveranse, eller der
- betalingen skjer med kontanter for et beløp på kr 40 000 eller mer inklusive merverdiavgift.

Når det er krav om å angi kjøper, skal salget også føres i kundespesifikasjonen, jf. pkt. 2 ovenfor.

4. Dokumentasjon av betalingstransaksjoner

Dokumentasjon av betalingstransaksjoner som ikke vedrører kontante kjøp og salg, skal vise betaler og mottaker av betalingen, jf. bokføringsforskriften § 5-11.

Med kontantsalg menes salg der kjøpers betalingsforpliktelse overfor selger gjøres opp ved levering, jf. bokføringsforskriften § 5-3-1.

Vurdering

Skattedirektoratet vil innledningsvis presisere at formålet med bokføringsreglene blant annet er å muliggjøre kontroll av og innsyn i løpende transaksjoner og grunnlaget for pliktig regnskapsrapportering. Som pliktig regnskapsrapportering regnes blant annet oppgaver til skattemyndighetene. Opplysninger om transaksjoner mellom bokføringspliktige (næringsdrivende) er sentralt i kontrollsammenheng, og næringsdrivendes opplysningsplikt om mellomværende med andre næringsdrivende er også nedfelt i skatte- og avgiftslovgivningen, jf. for eksempel ligningsloven § 6-3. Bokføringsreglene stiller konkrete krav til innhold i salgsdokument og til spesifisering av transaksjoner i kunde- og leverandørspesifisering, noe som bidrar til at bokføringspliktige kan oppfylle sin opplysningsplikt overfor kontrollmyndighetene. I forhold til etterkontroll er det nødvendig å kunne påvise identiteten til en kjøper, både når det gjelder kredittsalg og i kontantsalgstilfeller som omtalt i kulepunktene i pkt. 3 ovenfor.

I vurderingen nedenfor legger Skattedirektoratet til grunn at opplysninger om kortnummer ikke fremgår av salgsdokumentet (regningen på selve salget, utslag fra kassaapparat eller annet likeverdig system), men av annen dokumentasjon. Skattedirektoratet er imidlertid kjent med at mange systemløsninger gjengir deler av kortnummeret (de siste sifrene) og utløpsdato, i salgsdokumentet. Dersom dette er tilfelle blir også disse opplysningene oppbevaringspliktige. Det vises til bokføringsloven § 10 som forutsetter at dokumentasjonen ikke skal endres etter utstedelse. Utgangspunktet er at kjøpers og selgers dokumentasjon skal inneholde de samme opplysningene, noe som er viktig for å kunne ta stilling til dokumentets ekthet.

- Dokumentasjon av bokførte opplysninger - primærdokumentasjon

Et salg skal dokumenteres med salgsdokument. Krav til salgsdokumentets innhold følger av bokføringsforskriften § 5-1-1. I bokføringsforskriften § 5-3 er det i tillegg gitt enkelte særlige regler om dokumentasjon av kontantsalg.

Etter bokføringsforskriften § 5-1-1 nr. 2, jf. § 5-1-2 første ledd skal salgsdokumentet inneholde angivelse av kjøper med navn og adresse. Det er intet krav om at salgsdokumentet skal inneholde kortnummer. Etter Skattedirektoratets syn kan heller ikke kravet til å angi kjøper med navn og adresse i salgsdokumentet erstattes av annen identifikasjon, som for eksempel kortnummer. Det vises i den forbindelse til at det også er et krav til angi kundens navn i kundespesifiseringen, jf. bokføringsforskriften § 3-1 nr. 3.

Når det gjelder kontantsalg fra detaljister, som for eksempel Peppes Pizza, er det for øvrig et unntak fra kravet til å angi kjøper, jf. bokføringsforskriften § 5-1-2 annet ledd. Dette unntaket gjelder ikke ved kontantsalg som omtalt i kulepunktene i pkt. 3 ovenfor.

Salg hvor det betales med kort, herunder kredittkort, regnes som kontantsalg i relasjon til bestemmelsene om dokumentasjon av kontantsalg, jf. bokføringsforskriften § 5-3-1.

X Skattedirektoratet legger etter dette til grunn at det ikke er krav om å oppbevare kredittkortinformasjon (kortnr.) som følge av kravene til dokumentasjon av salg, med mindre opplysningene er tatt inn i salgsdokumentet.

- Dokumentasjon av fordring mot kortselskap - primærdokumentasjon

Ved internetthandel hvor det betales med kredittkort eller faktureringskort, vil forretningsstedet måtte etablere en fordring mot kortselskapet eller annet foretak som har påtatt seg å gjøre opp fordringen. Tilsvarende gjelder i handel fra fast utsalgssted hvor salget regelmessig blir betalt enten med kontanter eller ulike typer kort. Fordringen skal bokføres og dokumenteres, jf. bokføringsloven § 10, og dokumentasjonen skal oppbevares i 10 år, jf. bokføringsloven § 13 første ledd nr. 3, jf. annet ledd.

Skattedirektoratet antar at denne dokumentasjonen, som i praksis vil være "utskrift" fra kassaapparat/terminal, ikke inneholder opplysninger om fullstendig kortnummer eller kundens identifikasjon. Fordringen vil bestå av en eller flere enkelttransaksjoner. På samme måte som selve salget, vil den bokføringspliktige kunne bokføre fordringen daglig på oppsummert nivå. Hver enkelt fordring må imidlertid, på samme måte som tilhørende salgstransaksjon, være dokumentert. Det må således være mulig å finne tilbake til den enkelte fordring, enten dette skjer via opplysninger registrert på kassaapparatet eller annet likeverdig system (integreerte systemer) eller opplysninger fra den betalingsterminalen som er benyttet.

- Dokumentasjon av bokførte opplysninger (betaling) - primærdokumentasjon

Etter bokføringsforskriften § 5-11 skal dokumentasjon vise både betaler og mottaker av betalingen. Bestemmelsen gjelder ikke ved kontantsalg (kontanter / kort), jf. Peppes Pizza. Etter bokføringsreglene vil det således ikke være krav om å dokumentere hvem som har benyttet et kort.

Når fordringen mot kortselskapene gjøres opp, jf. foregående punkt, må imidlertid innbetalingen dokumenteres. I praksis vil dette være en oppstilling fra kortselskapet eller annet foretak som nevnt. Skattedirektoratet er ikke kjent med at denne dokumentasjonen inneholder opplysninger om kortnummer eller kundens identifikasjon.

Skattedirektoratet legger for øvrig til grunn at det i de tilfeller hvor kontonummer fremgår av oppbevaringspliktig dokumentasjon av betalinger, så skal også denne informasjonen oppbevares, jf. bokføringsloven § 13, jf. § 10.

Skattedirektoratet bemerker for øvrig at selv om bokføringsforskriften § 5-11 kun setter som krav at betalingsdokumentasjonen skal vise betaler og mottaker av betalingen, så ligger det implisitt, jf. bokføringsloven § 10, at dokumentasjonen også må inneholde ytterligere opplysninger. Skattedirektoratet legger til grunn at dokumentasjonen for oppgjør av korttransaksjoner også må vise utbetalt beløp og hvilken dag (dager) beløpet gjelder. Dokumentasjonen skal oppbevares i ti år, jf. bokføringsloven § 13 første ledd nr. 3, jf. annet ledd.

- Dokumentasjon av bokførte opplysninger (salg) - sekundærdokumentasjon

Skattedirektoratet er usikker på om Peppes Pizza lagrer kredittkortinformasjonen som en del av ordreopplysningene, jf. brev fra Peppes Pizza av 8. oktober 2007. Dersom dette er tilfelle må kravet til oppbevaring av avtaler vurderes. Avtaler, herunder ordrer, er oppbevaringspliktig etter bokføringsloven § 13 nr. 5, med mindre de er ubetydelige. I en uttalelse fra Norsk RegnskapsStiftelse (GBS 6 Oppbevaringsplikt for ordresedler mv.) heter det om dette:

Avtaler av mindre betydning vil være levering av virksomhetens ordinære varer og tjenester. Dette vil typisk gjelde avtaler/ordresedler i virksomheter som produserer eller videreformidler varer og tjenester i stort omfang og det er relativt kort tid mellom mottak av ordren og levering av varen eller tjenesten. Varehandel vil som hovedregel omfattes av dette unntaket.

Skattedirektoratet legger etter dette til grunn at ordresedler i virksomheter som Peppes Pizza ikke vil være oppbevaringspliktig etter bokføringsloven.

Dersom det derimot er slik at opplysningene fremgår av utgående pakkseddel eller tilsvarende dokumentasjon som foreligger på papir på leveringstidspunktet, vil opplysningene være oppbevaringspliktig etter bokføringsloven § 13 første ledd nr. 7. Det er imidlertid intet krav etter bokføringsreglene om å innta slike opplysninger i pakkseddel eller tilsvarende dokumentasjon.

Konklusjon

Skattedirektoratet legger til grunn at kredittkortinformasjon (kortreferanse) i seg selv ikke er oppbevaringspliktig etter bokføringsloven, forutsatt at opplysningene ikke inngår i salgsdokumentet eller annet oppbevaringspliktig regnskapsmateriale, jf. omtale foran.

Vi håper med dette å ha besvart Deres spørsmål. Vi ber Dem ta kontakt dersom De etter dette mener det er behov for ytterligere avklaringer, ev. å avholde et møte.

Med hilsen

Cecilie Bjøre
fung seksjonssjef
Rettsavdelingen, foretaksskatt
Skattedirektoratet

Inger Helene Iversen

Kopi: Kredittilsynet